

БАЯН-ӨЛГИЙ АЙМАГ ДАХЬ ТӨРИЙН АУДИТЫН ГАЗАР

САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН АУДИТ

Алтай сумын Төсвийн төвлөрүүлэн захирагчийн 2022 оны санхүүгийн нэгтгэсэн тайлан, төсвийн гүйцэтгэлд хийсэн санхүүгийн тайлангийн аудит

Аудитын код: БӨА-2023/01/НА-СТА-ТТЗ

Цахим хуудас: www.audit.mn
Өлгий хот
2023 он

Баян-Өлгий аймаг дахь Төрийн аудитын газрын дарга,
тэргүүлэх аудитор: М.Хуанган
Утас: 70422954 Цахим хаяг: khuanganm@audit.gov.mn
Аудитын менежер: Х.Женисбек
Утас: 70422930 Цахим хаяг: jenisbekh@audit.gov.mn
Аудитор: Ж.Назгүл
Утас: 90832211 Цахим хаяг: nazgulj@audit.gov.mn

Энэхүү аудитын тайлантай холбоотой нэмэлт мэдээллийг дээрх хаягаар авна уу. .

АГУУЛГА

1.ХАРААТ БУС АУДИТОРЫН ДҮГНЭЛТ	3
2.АУДИТ ХИЙСЭН САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАН, ТӨСВИЙН ГҮЙЦЭТГЭЛ	5
3. САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН ТОДРУУЛГА	12
4. АУДИТЫН ТАЙЛАН	18
4.1 Ерөнхий зүйл.....	18
4.2 Материаллаг байдал.....	18
4.3 Төрийн хэмнэлтийн тухай хуулийн хэрэгжилт	19
4.4 Санхүүгийн тайлангийн аудитаар шалгасан нийцлийн аудитын асуудал.....	19
4.4.1 Шилэн дансны тухай хуулийн хэрэгжилт.....	19
4.5 Завсрын аудитын үр дүн, өмнөх зөвлөмжийн хэрэгжилт	19
4.5.1 Завсрын аудитын талаар.....	19
4.6 Дараагийн аудитаар анхаарах асуудал	19
5. АУДИТЫН ИЛРҮҮЛЭЛТ	20
5.1 Төлбөрийн акт	20
5.2 Албан шаардлага	20
6. АУДИТААР ИЛЭРСЭН БУРУУ ИЛЭРХИЙЛЛИЙН НЭГТГЭЛ	20

Товчилсон үгийн жагсаалт

УСНББОУС	Улсын Секторын Нягтлан Бодох Бүртгэлийн Олон Улсын Стандарт
АДБОУС	Аудитын Дээд Байгууллагын Олон Улсын Стандарт
АОУС	Аудитын Олон Улсын стандарт
ҮАГ	Үндэсний аудитын газар
ЗДТГ	Засаг даргын тамгын газар
ТТЗ	Төсвийн төвлөрүүлэн захирагч

1.ХАРААТ БУС АУДИТОРЫН ДҮГНЭЛТ

БАЯН-ӨЛГИЙ АЙМАГ ДАХЬ ТӨРИЙН АУДИТЫН ГАЗАР

83129 Өлгий, Баян-Өлгий аймаг,
Утас/Факс: (976) 7042-2954
E-mail: bayanulgi@audit.gov.mn

АЛТАЙ СУМЫН ЗАСАГ ДАРГА
А.АСЕТ ТАНАА

2023.03.24 № 296
танай _____ -ны № _____ -т

Өөрчлөлтгүй дүгнэлт

Төрийн аудитын тухай хуулийн 6 дугаар зүйлийн 6.3.1, 8 дугаар зүйлийн 8.1, Төсвийн тухай хуулийн 8 дугаар зүйлийн 8.9.2-д заасны дагуу Алтай сумын Төсвийн төвлөрүүлэн захирагчийн 2022 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрөөрх санхүүгийн нэгтгэсэн байдал, санхүүгийн үр дүн, цэвэр хөрөнгө/өмчийн өөрчлөлт, мөнгөн гүйлгээний тайлан, тодруулгууд болон төсвийн гүйцэтгэлд аудит хийлээ.

Алтай сумын Төсвийн төвлөрүүлэн захирагчийн 2022 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрөөрх санхүүгийн нэгтгэсэн тайлан, нэгдсэн төсвийн гүйцэтгэлийг Төсвийн тухай хууль, Нягтлан бодох бүртгэлийн тухай хууль, Улсын секторын нягтлан бодох бүртгэлийн олон улсын стандартад нийцүүлэн бүх материаллаг зүйлсийн хувьд үнэн зөв толилуулсан байна.

Дүгнэлтийн үндэслэл

Төрийн аудитын байгууллага аудит хийхдээ Аудитын дээд байгууллагын олон улсын стандарт, түүнд нийцүүлэн Монгол Улсын Ерөнхий аудиторын баталсан журам, зааврын дагуу гүйцэтгэж, аудит хийгдэх байгууллагаас хараат бус, аудиторын ёс зүйн үүрэг хариуцлагыг биелүүлж ажилласан. Бидний цуглуулсан хангалттай бөгөөд зохистой аудитын нотолгоо нь дүгнэлт өгөх үндэслэл болно.

Асуудлыг онцолсон хэсэг

Сумын Төсвийн төвлөрүүлэн захирагчийн 2022 оны санхүүгийн нэгтгэсэн тайлантай холбоотой онцлох асуудал гараагүй.

Аудитын гол асуудал

Төсвийн төвлөрүүлэн захирагчийн 2022 оны санхүүгийн нэгтгэсэн тайланд анхаарал татах асуудал байхгүй байна.

Бусад асуудлын хэсэг

Аудит, аудиторын хариуцлага, аудитын тайлангийн тухай хэрэглэгчдэд хамаатай бөгөөд санхүүгийн тайланд толилуулаагүй, тодруулаагүй асуудал байхгүй.

Санхүүгийн тайланд төсвийн захирагчийн хүлээх үүрэг, хариуцлага

Төсвийн захирагч санхүүгийн тайлан, төсвийн гүйцэтгэлийг Төсвийн тухай хууль, Нягтлан бодох бүртгэлийн тухай хууль, Улсын секторын нягтлан бодох бүртгэлийн олон улсын стандартын дагуу үнэн зөв бэлтгэж толилуулах үүрэгтэй.

Санхүүгийн тайланг залилан эсвэл алдааны улмаас үүсэх материаллаг буруу илэрхийлэлгүй бэлтгэхэд шаардлагатай гэж үзсэн дотоод хяналтыг тодорхойлж, хэрэгжүүлэх үүрэг хариуцлага хүлээнэ.

Төрийн аудитын байгууллагын үүрэг, хариуцлага

Төрийн аудитын байгууллага залилан эсвэл алдааны улмаас үүсэх материаллаг буруу илэрхийллээс санхүүгийн тайлан бүхэлдээ ангид эсэх талаарх үндэслэлтэй баталгаажуулалт олж авах, дүгнэлт, зөвлөмж бүхий аудитын тайлан гаргах зорилготой.

Үндэслэлтэй баталгаажуулалт нь дээд түвшнийх боловч үнэмлэхүй түвшний баталгаажуулалт биш бөгөөд АДБОУС-ын дагуу хийсэн аудитаар бүх материаллаг буруу илэрхийлэл бүрийг илрүүлнэ гэсэн баталгаа болохгүй юм.

Буруу илэрхийлэл нь залилан эсвэл алдаанаас үүсэж болох бөгөөд дангаараа эсвэл нийлээд уг санхүүгийн тайланд үндэслэн гарах хэрэглэгчдийн эдийн засгийн шийдвэрт нөлөөлөх үндэслэлтэй байвал материаллаг гэж үздэг.

ДАРГА, ТЭРГҮҮЛЭХ АУДИТОР М.ХУАНГАН

2.АУДИТ ХИЙСЭН САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАН, ТӨСВИЙН ГҮЙЦЭТГЭЛ

2.1 Аудит хийсэн санхүүгийн байдлын тайлан

мянган төгрөгөөр

Дансны код	Балансын үзүүлэлт	Эхний үлдэгдэл	Эцсийн үлдэгдэл
1	ЭРГЭЛТИЙН ХӨРӨНГИЙН ДҮН	<u>755,685.07</u>	<u>362,120.60</u>
31	МӨНГӨН ХӨРӨНГӨ	169,101.30	167,596.19
312	Банкинд байгаа бэлэн мөнгө	169,101.30	167,596.19
3121	Төгрөг	169,101.30	167,596.19
31211	Төрийн сангийн харилцах	169,032.59	167,476.19
31212	Монгол банкин дахь харилцах	-	-
31213	Арилжааны банк дахь харилцах	68.71	-
31214	Бусад төсөл, нөөцийн харилцах	-	-
31215	Нэмэлт санхүүжилтийн харилцах	-	120.00
33	АВЛАГА	253,873.97	167,768.34
33100	Ажиллагчидтай холбогдсон авлага	3,135.51	-
33200	Төлбөртэй үйлчилгээний авлага	40,825.76	-
335	Бусад авлага	16,464.35	-
3351	Байгууллагаас авах авлага	16,464.35	-
3352	Хувь хүмүүсээс авах авлага		
336	Зээлийн авлага	193,448.34	167,768.34
3361	Дотоод эх үүсвэрээс олгосон зээлийн авлага	193,448.34	167,768.34
33611	Засгийн газрын байгууллага, бусад шатны төсөвт олгосон		
33612	Хувь хүмүүст олгосон зээл	193,448.34	167,768.34
35	БАРАА МАТЕРИАЛ	332,709.81	26,756.06
351	Түүхий эд материал	57,070.90	14,271.40
35110	Тусгай зориулалттай материал	18,933.33	-
35130	Эм боох материал	38,137.57	14,271.40
35200	Дуусаагүй үйлдвэрлэл	-	-
35300	Бэлэн бүтээгдэхүүн	7,125.06	-
354	Хангамжийн материал	268,513.85	12,484.67
35410	Бичиг хэргийн материал	3,162.17	-
35420	Аж ахуйн материал	89,314.00	10,528.33
35430	Сэлбэг хэрэгсэл	-	-
35440	Түлш, шатах тослох материал	6,062.54	-
35450	Барилгын засварын материал	695.00	-
35460	Хүнсний материал	71,516.57	-
35470	Бусад хангамжийн материал	97,763.57	1,956.34
2	ЭРГЭЛТИЙН БУС ХӨРӨНГИЙН ДҮН	<u>7,584,012.55</u>	<u>1,230,310.24</u>
39	ҮНДСЭН ХӨРӨНГӨ	7,584,012.55	1,230,310.24
391	Газар	-	-
392	Биет хөрөнгө	7,479,874.95	1,223,418.24
39201	Барилга, байгууламж, орон сууц	7,290,416.28	1,172,082.00
39202	Хуримтлагдсан элэгдэл	(688,121.15)	(317,328.16)
39203	Авто-тээврийн хэрэгсэл	260,850.00	209,290.00
39204	Хуримтлагдсан элэгдэл	(187,931.29)	(181,351.67)
39205	Машин тоног төхөөрөмж (компьютер)	709,336.54	352,887.98
39206	Хуримтлагдсан элэгдэл	(372,834.82)	(202,727.07)
39207	Тавилга, аж ахуйн эд хогшил	310,041.63	42,968.82

Алтай сумын Төсвийн төвлөрүүлэн захирагчийн 2022 оны санхүүгийн нэгтгэсэн тайлан, төсвийн гүйцэтгэлд хийсэн санхүүгийн тайлангийн аудит

39208	Хуримтлагдсан элэгдэл	(128,685.49)	(18,848.10)
39209	Зам, гүүрийн байгууламж	267,703.14	267,703.14
39210	Хуримтлагдсан элэгдэл	(139,646.52)	(162,793.81)
39214	Бусад үндсэн хөрөнгө	165,175.94	131,664.35
39215	Хуримтлагдсан элэгдэл	(84,085.16)	(70,550.15)
39216	Дуусаагүй барилга, байгууламж	-	-
39217	Ном	77,655.87	420.90
393	Биет бус хөрөнгө	104,137.60	6,892.00
39301	Програм хангамж	3,527.95	1,860.95
39302	Хуримтлагдсан элэгдэл	(3,507.15)	(1,860.95)
39303	Бусад биет бус хөрөнгө	104,116.80	6,892.00
3	НИЙТ ХӨРӨНГИЙН ДҮН III=I+II	<u>8,339,697.62</u>	<u>1,592,430.84</u>
4	НИЙТ ӨР ТӨЛБӨР	<u>40,057.93</u>	<u>8,749.73</u>
41	БОГИНО ХУГАЦААТ ӨР ТӨЛБӨР	40,057.93	8,749.73
413	Өглөг	40,057.93	8,749.73
41310	Ажилчидтай холбогдсон өглөг	17,115.45	2,821.38
41320	Бараа үйлчилгээний зардлын өглөг	6,552.40	-
4136	Бусад өглөг	16,390.09	5,928.35
41361	Байгууллагад төлөх өглөг	16,390.09	5,928.35
5	ЦЭВЭР ХӨРӨНГӨ ӨМЧИЙН ДҮН	<u>8,299,639.69</u>	<u>1,583,681.12</u>
51	Засгийн газрын хувь оролцоо	8,299,639.69	1,583,681.12
511	Засгийн газрын оруулсан капитал /Засгийн газрын сан/ орон нутгийн сан	1,902,966.38	452,639.92
51101	Өмч: - төрийн	1,902,966.38	452,639.92
512	Хуримтлагдсан үр дүн	2,638,987.45	887,289.73
51210	Өмнөх үеийн үр дүн	2,556,510.33	7,568,985.79
51220	Тайлант үеийн үр дүн	82,477.11	(6,681,696.06)
51230	Давхардсан гүйлгээг цэвэрлэх данс	-	-
51300	Хөрөнгийн дахин үнэлгээний зөрүү	3,757,685.86	243,751.47
6	ӨР ТӨЛБӨР, ЦЭВЭР ХӨРӨНГӨ ӨМЧИЙН ДҮН VI=IV+V	<u>8,339,697.62</u>	<u>1,592,430.84</u>

2.2 Аудит хийсэн санхүүгийн үр дүнгийн тайлан

мянган төгрөгөөр

Дансны код	Үзүүлэлт	Өмнөх оны гүйцэтгэл	Тайлант оны гүйцэтгэл
1	ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ОРЛОГЫН ДҮН (I)	4,207,539.18	1,468,258.14
11	ТАТВАРЫН ОРЛОГО	243,689.20	510,383.35
110	Орлогын албан татвар	64,174.54	213,739.70
1100	Хувь хүний орлогын албан татвар	64,174.54	243,515.05
110001	Цалин, хөдөлмөрийн хөлс, шагнал, урамшуулал болон тэдгээртэй адилтгах хөдөлмөр эрх	-	190,985.84
110002	Үйл ажиллагааны орлого	18,834.44	16,354.53
110003	Хөрөнгийн орлого	43,449.50	29,384.68
110004	Хөрөнгө борлуулсны орлого	1,890.60	6,790.00
1101	Хувь хүний орлогын албан татварын буцаан олголт	-	(29,775.35)
110101	Хувь хүний орлогын албан татварын буцаан олголт	-	(29,775.35)
113	Хөрөнгийн албан татвар	3,600.00	13,341.50
113001	Үл хөдлөх эд хөрөнгийн албан татвар	-	-

Алтай сумын Төсвийн төвлөрүүлэн захирагчийн 2022 оны санхүүгийн нэгтгэсэн тайлан, төсвийн гүйцэтгэлд хийсэн санхүүгийн тайлангийн аудит

113002	Бууны албан татвар	3,600.00	3,855.00
113003	Автотээврийн болон өөрөө явагч хэрэгслийн албан татвар	-	-
113004	Малд ногдуулах албан татвар	-	9,486.50
118	Бусад татвар, төлбөр, хураамж	175,914.66	283,302.15
1180	Бусад нийтлэг төлбөр, хураамж	28,425.18	57,136.25
118001	Улсын тэмдэгтийн хураамж	27,760.18	49,856.25
118006	Түгээмэл тархацтай ашигт малтмал ашигласны төлбөр	665.00	7,280.00
1181	Газрын төлбөр	319.88	1,645.52
118101	Газрын төлбөр	319.88	1,645.52
1182	Байгалийн нөөц ашигласны төлбөр	147,169.60	224,520.38
118201	Ойн нөөц ашигласны төлбөр	873.43	1,619.66
118202	Ан амьтны нөөц ашигласны төлбөр	146,296.17	222,900.72
12	ТАТВАРЫН БУС ОРЛОГО	374,829.86	173,925.87
120	Нийтлэг татварын бус орлого	374,829.86	173,925.87
120001	Хувьцааны ногдол ашиг	-	-
120002	Хүүгийн орлого	2,820.00	1,431.00
120003	Торгуулийн орлого	557.94	8,021.00
120004	Төсөвт байгууллагын өөрийн орлого	75,488.35	26,000.20
1200041	Үндсэн үйл ажиллагааны орлогоос санхүүжих	75,488.35	26,000.20
120009	Бусад орлого	8,332.54	72.50
120017	Үнэ төлбөргүй хүлээн авсан орлого-Үндсэн хөрөнгө	244,069.16	138,401.17
120018	Үнэ төлбөргүй хүлээн авсан орлого-Бараа материал	43,561.86	-
13	ТУСЛАМЖ, САНХҮҮЖИЛТИЙН ОРЛОГО	3,589,020.12	783,948.92
1310	Улсын төвлөрсөн төсвөөс	2,675,897.60	-
131007	Тусгай зориулалтын шилжүүлгээс санхүүжих	2,675,897.60	-
1311	Нэмэлт санхүүжилтийн орлого	125,884.32	29,121.20
131103	ЗГНХ,ЗДНХерөнгө,түүнтэй адилтгах ангилагдаагүй нөөц хөрөнгөөс тухайн төсвийн захирагчид хуваарилсан хөрөнгө	9,000.00	8,000.00
131104	Дээд шатны төсвийн захирагчийн төсөвт тусгагдсан төсвөөс доод шатны төсвийн захирагчид хуваарилсан хөрөнгө	57,493.92	14,200.00
131105	Төсвийн байгууллагын үндсэн үйл ажиллагааны хүрээнд бий болсон нэмэлт орлого	1,700.00	6,921.20
131106	Төсвийн урамшуулал	-	-
131107	Эрүүл мэндийн даатгалын нэмэлт санхүүжилтийн орлого	57,690.40	0
1320	Орон нутгийн төсвөөс санхүүжих	716,221.90	721,709.10
132006	Урсгал үйл ажиллагааны санхүүжилт / аймгаас авсан санхүүгийн дэмжлэг/	553,267.80	484,089.00
132007	Орон нутгийн хөгжлийн сангаас санхүүжих	162,954.10	237,620.10
1340	Нийгмийн даатгалын сангийн төсвөөс санхүүжих	71,016.30	33,118.62
134002	Эрүүл мэндийн даатгалын сангаас санхүүжих	71,016.30	33,118.62
2	ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ЗАРДЛЫН ДҮН	4,117,306.01	8,149,566.30
21	УРСГАЛ ЗАРДАЛ	3,954,139.71	1,290,908.32
210	БАРАА, АЖИЛ ҮЙЛЧИЛГЭЭНИЙ ЗАРДАЛ	3,885,523.88	1,224,592.39
2101	Цалин хөлс болон нэмэгдэл урамшил	2,517,079.69	434,950.06
210101	Үндсэн цалин	2,112,807.15	334,614.29
210102	Нэмэгдэл	159,652.77	54,523.46
210103	Унаа хоолны хөнгөлөлт	6,800.00	-

Алтай сумын Төсвийн төвлөрүүлэн захирагчийн 2022 оны санхүүгийн нэгтгэсэн тайлан, төсвийн гүйцэтгэлд хийсэн санхүүгийн тайлангийн аудит

210104	Урамшуулал	182,596.07	15,883.34
210105	Гэрээт ажлын хөлс	55,223.70	29,928.98
210106	Ажиллагчдад төлсөн /ТӨҮГ/		
2102	Ажил олгогчоос нийгмийн даатгалд төлөх шимтгэл	336,718.57	52,091.75
210201	Тэтгэврийн даатгал	238,535.27	36,125.46
210202	Тэтгэмжийн даатгал	24,460.40	3,949.33
210203	ҮОМШӨ-ний даатгал	19,673.30	2,919.42
210204	Ажилгүйдлийн даатгал	4,918.40	830.16
210205	Эрүүл мэндийн даатгал	49,131.20	8,267.39
210206	Нийгмийн даатгалын байгууллагад төлсөн /ТӨҮГ/		
2103	Байр ашиглалттай холбоотой тогтмол зардал	261,801.74	370,021.10
210301	Гэрэл, цахилгаан	6,087.90	18,077.20
210302	Түлш, халаалт	255,502.34	350,195.70
210303	Цэвэр, бохир ус	211.50	1,748.20
2104	Хангамж, бараа материалын зардал	91,780.20	28,879.30
210401	Бичиг хэрэг	9,916.78	1,353.80
210402	Тээвэр, шатахуун	44,394.94	25,089.30
210403	Шуудан, холбоо, интернэтийн төлбөр	4,851.50	2,326.80
210404	Ном, хэвлэл	3,419.87	-
210405	Хог хаягдал зайлуулах, хортон мэрэгчдийн устгал, ариутгал	4,688.59	-
210406	Бага үнэтэй, түргэн элэгдэх, ахуйн эд зүйлс	22,249.12	109.40
210407	Аж ахуйн материал худалдан авах зардал	2,259.40	-
2105	Нормативт зардал	179,381.29	457.00
210501	Эм, бэлдмэл, эмнэлгийн хэрэгсэл	62,719.41	-
210502	Хоол, хүнс	99,450.43	-
210503	Нормын хувцас, зөөлөн эдлэл	17,211.45	457.00
2106	Эд хогшил, урсгал засварын зардал	13,923.25	6,702.90
210601	Багаж, техник, хэрэгсэл	156.55	100.00
210602	Тавилга	-	-
210603	Хөдөлмөр хамгааллын хэрэглэл	83.40	-
210604	Урсгал засвар	13,683.30	6,602.90
2107	Томилолт, зочны зардал	7,683.90	2,944.50
210701	Гадаад албан томилолт		
210702	Дотоод албан томилолт	7,683.90	2,944.50
210703	Зочин төлөөлөгч хүлээн авах		
2108	Бусдаар гүйцэтгүүлсэн ажил, үйлчилгээний төлбөр, хураамж	3,835.20	2,081.50
210801	Бусдаар гүйцэтгүүлсэн бусад нийтлэг ажил үйлчилгээний төлбөр хураамж	601.30	637.60
210802	Аудит, баталгаажуулалт, зэрэглэл тогтоох	1,417.70	414.30
210803	Даатгалын үйлчилгээ	175.30	90.30
210804	Тээврийн хэрэгслийн татвар	222.90	168.90
210805	Тээврийн хэрэгслийн оношлогоо	94.00	75.00
210806	Мэдээлэл, технологийн үйлчилгээ	639.80	393.90
210807	Газрын төлбөр	202.90	37.30
210808	Банк, санхүүгийн байгууллагын үйлчилгээний хураамж	439.40	253.30
210809	Улсын мэдээллийн маягт хэвлэх, бэлтгэх	41.90	10.90
2109	Бараа үйлчилгээний бусад зардал	473,320.04	326,464.27
210901	Бараа үйлчилгээний бусад зардал	139,926.80	184,279.10

Алтай сумын Төсвийн төвлөрүүлэн захирагчийн 2022 оны санхүүгийн нэгтгэсэн тайлан, төсвийн гүйцэтгэлд хийсэн санхүүгийн тайлангийн аудит

210902	Хичээл үйлдвэрлэлийн дадлага хийх	8,407.14	773.10
210903	Үндсэн хөрөнгийн элэгдэл, хорогдол	324,986.10	141,412.07
213	УРСГАЛ ШИЛЖҮҮЛЭГ	68,615.83	66,315.94
2131	Засгийн газрын урсгал шилжүүлэг	-	29,380.14
213101	Засгийн газрын дотоод шилжүүлэг	-	29,380.14
213102	Засгийн газрын гадаад шилжүүлэг	-	-
2132	Бусад урсгал шилжүүлэг	60,111.55	36,935.80
213204	Ажил олгогчоос олгох бусад тэтгэмж, урамшуулал	10,000.00	-
213205	Төрөөс иргэдэд олгох тэтгэмж, урамшуулал	24,961.55	16,737.30
213206	Ээлжийн амралтаар нутаг явах унааны хөнгөлөлт	-	-
213207	Тэтгэвэрт гарахад олгох нэг удаагийн мөнгөн тэтгэмж	-	20,198.50
213209	Нэг удаагийн тэтгэмж, шагнал урамшуулал	25,150.00	-
2135	Төсвийн захирагчдаас олгосон санхүүжилт, шилжүүлэг	8,504.28	-
213503	Төвлөрүүлэх шилжүүлэг	8,504.28	-
22	ХӨРӨНГИЙН ЗАРДАЛ	163,166.30	6,858,657.97
2200	Дотоод эх үүсвэрээр	163,166.30	6,858,657.97
225010	Үнэ төлбөрийн гарсан зардал-Үндсэн хөрөнгө	163,166.30	6,555,760.43
225011	Үнэ төлбөрийн гарсан зардал-Бараа материал	-	302,897.54
3	ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ҮР ДҮН (3)=(1)-(2)	90,233.17	(6,681,308.16)
4	ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ БУС ҮР ДҮН (4)=(145-225)	-	-
5	НИЙТ ҮР ДҮН (5)=(3)+(4)	90,233.17	(6,681,308.16)

2.3 Аудит хийсэн мөнгөн гүйлгээний тайлан

мянган төгрөгөөр

2.4 Аудит хийсэн цэвэр хөрөнгө/өмчийн өөрчлөлтийн тайлан

мянган төгрөгөөр

Код	Үзүүлэлт	Засгийн газрын оруулсан капитал	Дахин үнэлгээний нөөц	Хуримтлагдсан дүн	Бусад	Засгийн газрын хувь оролцооны нийт дүн
C01	2021 оны 1-р сарын 1-нээрх үлдэгдэл	1,902,966,381.9	3,758,996,516.4	2,555,199,677.1		8,217,162,575.4
C02	Нягтлан бодох бүртгэлийн бодлогын өөрчлөлт					-
C03	Дахин илэрхийлсэн үлдэгдэл	1,902,966,381.9	3,758,996,516.4	2,555,199,677.1	-	8,217,162,575.4
C04	Үндсэн хөрөнгийн дахин үнэлгээний өсөлт					-
C05	Үндсэн хөрөнгийн дахин үнэлгээний бууралт					-
C06	Орлогын тайланд хүлээн зөвшөөрөөгүй олз, гарз					-
C07	Тайлант үеийн үр дүн			82,477,112.0		82,477,112.0
C08	2021 оны 12-р сарын 31-нээрх үлдэгдэл	1,902,966,381.9	3,758,996,516.4	2,637,676,789.1	-	8,299,639,687.4
D01	2022 оны 1-р сарын 1-нээрх үлдэгдэл	1,902,966,381.9	3,758,996,516.4	2,637,676,789.1	-	8,299,639,687.4
D02	Нягтлан бодох бүртгэлийн бодлогын өөрчлөлт	(1,450,326,463.5)	(3,513,934,392.8)	4,929,998,342.5		(34,262,513.9)
D03	Дахин илэрхийлсэн үлдэгдэл	452,639,918.4	245,062,123.6	7,567,675,131.6	-	8,265,377,173.6
D04	Үндсэн хөрөнгийн дахин үнэлгээний өсөлт, бууралт	-				-
D05	Үндсэн хөрөнгийн өсөлт, бууралт					-
D06	Орлогын тайланд хүлээн зөвшөөрөөгүй олз, гарз					-
D07	Гадаад валютын хөрвүүлэлтийн зөрүү					-
D08	Тайлант үеийн үр дүн			(6,681,696,056.6)		(6,681,696,056.6)
D09	2022 оны 12-р сарын 31-нээрх үлдэгдэл	452,639,918.4	245,062,123.6	885,979,075.1	-	1,583,681,117.0

2.5 Аудит хийсэн төсвийн гүйцэтгэлийн тайлан

мянган төгрөгөөр

Эдийн засгийн ангилал	Үзүүлэлт	Тайлант оны	
		Батлагдсан төлөвлөгөө	Гүйцэтгэл

Алтай сумын Төсвийн төвлөрүүлэн захирагчийн 2022 оны санхүүгийн нэгтгэсэн тайлан, төсвийн гүйцэтгэлд хийсэн санхүүгийн тайлангийн аудит

1	Мөнгө, түүнтэй адилтгах хөрөнгийн эхний үлдэгдэл		
2	НИЙТ ЗАРЛАГА БА ЦЭВЭР ЗЭЭЛИЙН ДҮН	1,419,864.20	1,270,620.79
21	УРСГАЛ ЗАРДАЛ	1,266,391.50	1,123,603.64
210	БАРАА, АЖИЛ ҮЙЛЧИЛГЭЭНИЙ ЗАРДАЛ	1,145,308.30	1,012,453.01
2101	Цалин хөлс болон нэмэгдэл урамшил	436,583.30	431,954.66
210101	Үндсэн цалин	323,728.70	317,474.53
210102	Нэмэгдэл	60,944.90	62,661.90
210103	Унаа хоолны хөнгөлөлт	-	-
210104	Урамшуулал	20,060.60	19,969.13
210105	Гэрээт ажлын хөлс	31,849.10	31,849.10
2102	Ажил олгогчоос нийгмийн даатгалд төлөх шимтгэл	52,327.30	52,265.77
210201	Тэтгэврийн даатгал	35,569.20	35,510.84
210202	Тэтгэмжийн даатгал	4,207.70	4,206.44
210203	ҮОМШӨ-ний даатгал	3,366.90	3,364.97
210204	Ажилгүйдлийн даатгал	837.00	838.82
210205	Эрүүл мэндийн даатгал	8,346.50	8,344.71
2103	Байр ашиглалттай холбоотой тогтмол зардал	369,411.10	369,411.10
210301	Гэрэл, цахилгаан	14,637.20	18,377.20
210302	Түлш, халаалт	353,273.90	349,285.70
210303	Цэвэр, бохир ус	1,500.00	1,748.20
210304	Байрны түрээс	-	-
2104	Хангамж, бараа материалын зардал	16,998.90	16,965.00
210401	Бичиг хэрэг	1,353.80	1,353.80
210402	Тээвэр, шатахуун	13,175.00	13,175.00
210403	Шуудан, холбоо, интернэтийн төлбөр	2,360.70	2,326.80
210406	Бага үнэтэй, түргэн элэгдэх, ахуйн эд зүйлс	109.40	109.40
2105	Нормативт зардал	457.00	457.00
210503	Нормын хувцас, зөөлөн эдлэл	457.00	457.00
2106	Эд хогшил, урсгал засварын зардал	6,794.20	6,702.90
210601	Багаж, техник, хэрэгсэл	100.00	100.00
210604	Урсгал засвар	6,694.20	6,602.90
2107	Томилолт, зочны зардал	2,614.50	2,614.50
210702	Дотоод албан томилолт	2,614.50	2,614.50
2108	Бусдаар гүйцэтгүүлсэн ажил, үйлчилгээний төлбөр, хураамж	2,024.20	1,839.70
210801	Бусдаар гүйцэтгүүлсэн бусад нийтлэг ажил үйлчилгээний төлбөр хураамж	694.20	637.60
210802	Аудит, баталгаажуулалт, зэрэглэл тогтоох	414.30	414.30
210803	Даатгалын үйлчилгээ	90.30	90.30
210804	Тээврийн хэрэгслийн татвар	178.90	168.90
210805	Тээврийн хэрэгслийн оношлогоо	75.00	75.00
210806	Мэдээлэл, технологийн үйлчилгээ	441.80	393.90
210807	Газрын төлбөр	37.30	37.30
210808	Банк, санхүүгийн байгууллагын үйлчилгээний хураамж	11.50	11.50
210809	Улсын мэдээллийн маягт хэвлэх, бэлтгэх	80.90	10.90
2109	Бараа үйлчилгээний бусад зардал	258,097.80	130,242.38
210901	Бараа үйлчилгээний бусад зардал	257,300.00	129,469.28
210902	Хичээл үйлдвэрлэлийн дадлага хийх	797.80	773.10
213	УРСГАЛ ШИЛЖҮҮЛЭГ	121,083.20	111,150.62
2131	Засгийн газрын урсгал шилжүүлэг	84,147.40	74,214.82
213101	Засгийн газрын дотоод шилжүүлэг	84,147.40	74,214.82
2132	Бусад урсгал шилжүүлэг	36,935.80	36,935.80

Алтай сумын Төсвийн төвлөрүүлэн захирагчийн 2022 оны санхүүгийн нэгтгэсэн тайлан, төсвийн гүйцэтгэлд хийсэн санхүүгийн тайлангийн аудит

213205	Төрөөс иргэдэд олгох тэтгэмж, урамшуулал	16,737.30	16,737.30
213207	Тэтгэвэрт гарахад олгох нэг удаагийн мөнгөн тэтгэмж	20,198.50	20,198.50
22	ХӨРӨНГИЙН ЗАРДАЛ	153,472.70	147,017.15
2200	Дотоод эх үүсвэрээр	153,472.70	147,017.15
220001	Барилга байгууламж	8,750.00	-
221001	Их засвар	46,409.30	36,562.93
222001	Тоног төхөөрөмж	56,115.00	101,698.54
223001	Бусад хөрөнгө	42,198.40	8,755.69
13	ЗАРДЛЫГ САНХҮҮЖҮҮЛЭХ ЭХ ҮҮСВЭР	1,419,864.20	1,313,959.34
1320	ОРОН НУТГИЙН ТӨСВӨӨС САНХҮҮЖИХ	1,201,864.20	1,286,490.45
132001	Орон нутгийн төсвөөс	964,244.10	1,048,870.35
132007	Орон нутгийн хөгжлийн сангаас санхүүжих	237,620.10	237,620.10
120004	ТӨСӨВТ БАЙГУУЛЛАГЫН ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНААС	218,000.00	27,468.89
1200041	Үндсэн үйл ажиллагааны орлогоос санхүүжих	115,000.00	27,468.89
1200042	Туслах үйл ажиллагааны орлогоос санхүүжих	-	-
1200043	Урьд оны үлдэгдлээс санхүүжих	103,000.00	-
4	Мөнгө, түүнтэй адилтгах хөрөнгийн эхний үлдэгдэл		65,074.32
5	Мөнгө, түүнтэй адилтгах хөрөнгийн эцсийн үлдэгдэл		108,412.88

2.6 Аудит хийсэн нэмэлт санхүүжилтийн тайлан

мянган төгрөгөөр

Дансны код	Үзүүлэлт	Гүйцэтгэл
	Мөнгө, түүнтэй адилтгах хөрөнгийн эхний үлдэгдэл	
I	НИЙТ ЗАРЛАГА БА ЦЭВЭР ЗЭЭЛИЙН ДҮН	29,001.20
21	УРСГАЛ ЗАРДАЛ	29,001.20
210	БАРАА, АЖИЛ ҮЙЛЧИЛГЭЭНИЙ ЗАРДАЛ	29,001.20
2104	Хангамж, бараа материалын зардал	11,571.20
210401	Бичиг хэрэг	
210402	Тээвэр, шатахуун	11,571.20
2107	Томилолт, зочны зардал	330.00
210701	Гадаад албан томилолт	
210702	Дотоод албан томилолт	330.00
2109	Бараа үйлчилгээний бусад зардал	17,100.00
210901	Бараа үйлчилгээний бусад зардал	17,100.00
II	ЗАРДЛЫГ САНХҮҮЖҮҮЛЭХ ЭХ ҮҮСВЭР	29,121.20
1311	Нэмэлт санхүүжилтийн орлого	29,121.20
131103	ЗГНХ,ЗДНХөрөнгө,түүнтэй адилтгах ангилагдаагүй нөөц хөрөнгөөс тухайн төсвийн захирагчид хуваарилсан хөрөнгө	8,000.00
131104	Дээд шатны төсвийн захирагчийн төсөвт тусгагдсан төсвөөс доод шатны төсвийн захирагчид хуваарилсан хөрөнгө	14,200.00
131105	Төсвийн байгууллагын үндсэн үйл ажиллагааны хүрээнд бий болсон нэмэлт орлого	6,921.20
131106	Төсвийн урамшуулал	
IV	НИЙТ ЦЭВЭР МӨНГӨН ГҮЙЛГЭЭ (III)=(II)-(I)	
	Мөнгө, түүнтэй адилтгах хөрөнгийн эхний үлдэгдэл	
	Мөнгө, түүнтэй адилтгах хөрөнгийн эцсийн үлдэгдэл	120.00

3. САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН ТОДРУУЛГА

3.1 Байгууллага, түүний үйл ажиллагаа

Байгууллагын үйл ажиллагааны чиглэл, зорилго, зорилтын талаар

Алтай сумын Засаг даргын тамгын газар нь эдийн засаг, нийгмийн асуудлаар бие даан шийдвэр гаргах, төрийн бодлого, хууль тогтоомжийн биелэлтийг хэрэгжүүлэх, иргэдэд үзүүлэх засаг захиргааны болон нийгмийн үйлчилгээг зохион байгуулах, хяналт тавих чиг үүрэг бүхий байгууллага юм.

Тайлант онд “хөрөнгө оруулалтыг сумын хөгжилтэй уялдуулах замаар ард түмний санал санаачилгад тулгуурлан хэрэгжүүлснээр нийгэм эдийн засгийн хөгжлийг хурдасгаж, аймгийн Загвар сум болгох” гэсэн зорилт дэвшүүлэн ажилласан байна.

Дээрх зорилтын хүрээнд доорх дэд зорилтуудыг хэрэгжүүлэхээр тусгасан байна. Үүнд:

- Төрийн албаны болон холбогдох хууль тогтоомжуудыг ажилдаа мөрдлөг болгож, авлига, ашиг сонирхлын зөрчилд автахгүй байх
- Үйл ажиллагаандаа төрийн албаны стандартыг дагаж мөрдөн, дотоод ажлыг сайжруулах
- Ажлын цагийн ашиглалтыг сайжруулж, иргэдэд үзүүлэх төрийн үйлчилгээний ажлын хөнгөн шуурхай байдлыг хангах
- Байгууллагын санхүүгийн болон бусад үйл ажиллагаанд ил тод байдлыг хангаж ажиллах

3.2 Байгууллагын гадаад, дотоод орчин

Байгууллагын үйл ажиллагаа явуулж буй хууль эрх зүйн орчны талаар

Алтай сумын Засаг дарга нь Засаг, захиргаа, нутаг дэвсгэрийн нэгж, түүний удирдлагын тухай хууль, Төсвийн тухай хууль, Нягтлан бодох бүртгэлийн тухай хууль болон бусад хууль тогтоомжуудыг үйл ажиллагаандаа мөрдөж ажилласан байна.

Тайлант хугацаанд байгууллагын үйл ажиллагаа, санхүү, нягтлан бодох бүртгэлд мөрддөг хууль тогтоомж болон бодлого чиглэлд өөрчлөлт ороогүй байна.

Байгууллагын удирдлагын хэрэгжүүлж буй дотоод хяналтаас төлөвлөлтийн үе шатанд аудитад хамааралтай хяналтыг авч үзэж, гүйцэтгэх үе шатанд хяналтын сорил гүйцэтгэсний үр дүнд дотоод хяналтын үйл ажиллагааны зохион байгуулалт, хэрэгжилт үр нөлөөтэй байна гэж үзлээ.

Аймгийн Засаг даргын дэргэдэх Санхүүгийн хяналт, аудитын алба нь тус аймгийн төсөвт байгууллагуудын санхүү, бүртгэлийн үйл ажиллагаанд хяналт тавих чиг үүрэг бүхий байгууллага юм.

Тус албанаас Алтай сумын зарим төсөвт байгууллагуудын 2020, 2021 оны санхүүгийн үйл ажиллагаанд хяналт шалгалт хийгдсэн байна.

Дотоод аудитын гүйцэтгэсэн ажлыг аудитад ашиглах шаардлагагүй гэж үзлээ.

3.3 Санхүүгийн тайлагналын үзэл баримтлал

Санхүүгийн тайланг бүх материаллаг зүйлсийн хувьд холбогдох санхүүгийн тайлагналын үзэл баримтлалын дагуу бэлтгэсэн эсэх талаар аудитор дүгнэлтээ илэрхийлснээр санхүүгийн тайлангийн зорилтот хэрэглэгчдийн зүгээс үзүүлэх итгэл үнэмшлийн хэмжээг нэмэгдүүлэхэд санхүүгийн тайлангийн аудитын зорилго оршино.

Алтай сумын Төсвийн төвлөрүүлэн захирагч нь 2022 оны санхүүгийн тайлан дахь ажил гүйлгээг аккрузал сууриар хөтөлж, нийтлэг зорилготой, үнэн зөв толилуулгын үзэл баримтлалын дагуу бэлтгэсэн байна.

Байгууллагын мөрдөж буй нягтлан бодох бүртгэлийн бодлогын баримт бичгийн талаар

Алтай сумын Төсвийн төвлөрүүлэн захирагчийн даргын мөрдөж байгаа Нягтлан бодох бүртгэлийн бодлогын баримт бичиг нь холбогдох хууль тогтоомж, нягтлан бодох бүртгэлийн стандартад нийцсэн, тус байгууллагын үйл ажиллагааны онцлогт тохирсон байна.

Алтай сумын Төсвийн төвлөрүүлэн захирагчийн 2022 оны санхүүгийн нэгтгэсэн тайлан, төсвийн гүйцэтгэлд хийсэн санхүүгийн тайлангийн аудит

Тус байгууллагын мөрдөж байгаа Нягтлан бодох бүртгэлийн бодлогын баримт бичиг нь холбогдох хууль тогтоомж, нягтлан бодох бүртгэлийн стандартад *нийцсэн*, тус байгууллагын үйл ажиллагааны онцлогт *тохирсон* байна.

3.4 Нягтлан бодох бүртгэлийн гол бодлого, толилуулгад гарсан өөрчлөлтүүд

Алтай сумын Төсвийн төвлөрүүлэн захирагч 2022 оны санхүүгийн нэгтгэсэн тайланг Сангийн сайдын 2015 оны 341 дугаар тушаалаар баталсан “Төсвийн төвлөрүүлэн захирагчийн санхүүгийн нэгтгэсэн тайлан, тодруулга бэлтгэх заавар”-ын дагуу бэлтгэсэн байна.

Тайлант хугацаанд нягтлан бодох бүртгэлийн бодлогод өөрчлөлт ороогүй байна.

Тайлант оны жилийн эцсийн санхүүгийн байдлын тайлангаарх нийт хөрөнгийн дүн өмнөх оноос 6747.3 сая төгрөгөөр буюу 80.9 хувиар буурсан байна.

Хүснэгт №1. Санхүүгийн байдлын тайлангийн үзүүлэлт

Үзүүлэлт	Эхний үлдэгдэл	Эцсийн үлдэгдэл	/мянган төгрөгөөр/
			Өөрчлөлт
Б	1	2	3=2-1
Мөнгөн хөрөнгө	169,101.3	167,596.2	(1,505.1)
Авлага	253,874.0	167,768.3	(86,105.6)
Урьдчилгаа			-
Бараа материал	332,709.8	26,756.1	(305,953.7)
Үндсэн хөрөнгө	7,584,012.5	1,230,310.2	(6,353,702.3)
Нийт хөрөнгө	8,339,697.6	1,592,430.8	(6,747,266.8)
Өр төлбөр	40,057.9	8,749.7	(31,308.2)
Засгийн газрын хувь оролцоо /Эздийн өмч/	8,299,639.7	1,583,681.1	(6,715,958.6)
Өр төлбөр ба цэвэр хөрөнгө/өмчийн дүн	8,339,697.6	1,592,430.8	(6,747,266.8)

Эх сурвалж: Аудитын судалгаа

Хүснэгтээс мөнгөн хөрөнгө, авлага, бараа материал, үндсэн хөрөнгө, өр төлбөр, засгийн газрын хувь оролцоо дансуудад өмнөх оны үзүүлэлтээс нөлөө бүхий өөрчлөлт гарсан байна.

Мөнгөн хөрөнгө данс оны эхний үлдэгдэлтэй 1.5 сая төгрөгөөр буурсан нь өмнөх оны давсан хэсгийн зарцуулалттай холбоотой байна.

Авлагын дансны үлдэгдэл өмнөх оноос 86.1 сая төгрөгөөр буурсан нь ажиллагсадтай холбоотой авлага 3.1 сая, төлбөртэй үйлчилгээний авлага 40.8 сая, байгууллагаас авах авлага 16.5 сая, зээлийн авлага 25.7 сая төгрөгөөр тус тус буурсан үзүүлэлттэй байна.

Бараа материалын данс 305.9 сая төгрөгөөр, үндсэн хөрөнгө данс 6353.7 сая төгрөгийн тус тус буурсан нь тайлант онд боловсрол, эрүүл мэндийн салбарын байгууллагуудын бүтцийн өөрчлөлтөөр шилжүүлсэн бараа материал, үндсэн хөрөнгөтэй холбоотой байна.

Урьдчилж гарсан зардал дансанд өөрчлөлт ороогүй байна.

Өр төлбөр дансны оны эхний 31.3 сая төгрөгийн өглөгийг барагдуулж, оны эцэст Засаг даргын тамгын газрын 2.8 сая төгрөгийн, Орон нутаг хөгжүүлэх сангийн 4.9 сая төгрөгийн, эргэлтийн эмийн сангийн 1.0 сая төгрөгийн өглөгийн үлдэгдэлтэй байна.

Тайлант онд -6,681.7 сая төгрөгийн үр дүнтэй ажилласантай холбоотой Засгийн газрын хувь оролцоо данс 6,715.9 сая төгрөгөөр буурсан байна.

Алтай сумын Төсвийн төвлөрүүлэн захирагчийн 2022 оны санхүүгийн нэгтгэсэн тайлан, төсвийн гүйцэтгэлд хийсэн санхүүгийн тайлангийн аудит

3.5.1 Мөнгөн хөрөнгө

Мөнгөн хөрөнгийн дансны эцсийн үлдэгдэл 167.6 сая төгрөг болж, өмнөх оноос 1.0 сая төгрөгөөр буурсан байна.

Хүснэгт 2. Мөнгөн хөрөнгийн үлдэгдэл

<i>/сая төгрөгөөр/</i>			
Үзүүлэлт	Эхний үлдэгдэл	Эцсийн үлдэгдэл	Өсөлт (+), Бууралт (-)
Кассад байгаа бэлэн мөнгө			-
Банканд байгаа бэлэн мөнгө			-
Төгрөг			-
Төрийн сангийн харилцах	169.00	167.50	(1.50)
Арилжааны банк дахь харилцах	0.07		(0.07)
Нэмэлт санхүүжилтийн харилцах		0.10	
Гадаад валют			-
Арилжааны банк дахь харилцах			-
Замд яваа мөнгөн хөрөнгө			-
Дүн	169.07	167.60	(1.47)

Эх сурвалж: Алтай сумын ТТЗ-ийн тайлан

Мөнгөн хөрөнгө данс оны эхний үлдэгдлээс 1.0 сая төгрөгөөр буурсан нь өмнөх оны давсан хэсгийн зарцуулалттай холбоотой байна.

3.5.2 Авлага

Авлага дансны эцсийн үлдэгдэл 253.8 сая төгрөг болж, өмнөх оноос 86.0 сая төгрөгөөр буурсан байна.

Хүснэгт 3. Авлагын үлдэгдэл

<i>/сая төгрөгөөр/</i>			
Үзүүлэлт	Эхний үлдэгдэл	Эцсийн үлдэгдэл	Өсөлт (+), Бууралт (-)
Ажиллагчтай холбогдсон авлага	3.10		(3.10)
Төлбөртэй үйлчилгээний авлага	40.80		(40.80)
Татаас, санхүүжилтийн авлага			-
Хувь хүмүүст олгосон зээл			-
Татвар, НДШ-ийн авлага /ТӨҮГ/			-
Татаас, санхүүжилтийн авлага			-
Байгууллагаас авах авлага	16.50		(16.50)
Хувь хүмүүсээс авах авлага	193.40	167.80	(25.60)
Дүн	253.80	167.80	(86.00)

Эх сурвалж: Алтай сумын ТТЗ-ийн тайлан

Тайлант оны Хоршоо хөгжүүлэх сан 167.8 сая төгрөгийн авлагын үлдэгдэлтэй гарсан байна.

3.5.3 Урьдчилгаа

Урьдчилгаа дансны өөрчлөлт гараагүй байна.

3.5.4 Бараа материал

Бараа материалын дансны эцсийн үлдэгдэл 26.7 сая төгрөг болж, өмнөх оноос 306.0 сая төгрөгөөр буурсан байна.

Хүснэгт 4. Бараа материалын үлдэгдэл

<i>/сая төгрөгөөр/</i>			
Үзүүлэлт	Эхний үлдэгдэл	Эцсийн үлдэгдэл	Өсөлт (+), Бууралт (-)

Алтай сумын Төсвийн төвлөрүүлэн захирагчийн 2022 оны санхүүгийн нэгтгэсэн тайлан, төсвийн гүйцэтгэлд хийсэн санхүүгийн тайлангийн аудит

Түүхий эд материал			-
Тусгай зориулалттай материал	18.90		(18.90)
Эм боох материал	38.10	14.30	(23.80)
Дуусаагүй үйлдвэрлэл			-
Бэлэн бүтээгдэхүүн	7.10		(7.10)
Хангамжийн материал			-
Бичиг хэргийн материал	3.20		(3.20)
Аж ахуйн материал	89.30	10.50	(78.80)
Сэлбэг хэрэгсэл			-
Түлш, шатах тослох материал	6.10		(6.10)
Барилгын засварын материал	0.70		(0.70)
Хүнсний материал	71.50		(71.50)
Бусад хангамжийн материал	97.80	1.90	(95.90)
Мал амьтад			-
Дүн	332.70	26.70	(306.00)

Эх сурвалж: Алтай сумын ТТЗ-ийн тайлан

Тайлант онд төсвийн хөрөнгөөр 95.1 сая төгрөгийн бараа материал худалдан авч, 114.7 сая төгрөгийн бараа материалыг шилжүүлэн авч 98.2 сая төгрөгийн бараа материалыг зарцуулж, 188.2 сая төгрөгийн бараа материалыг бүтцийн өөрчлөлтөөр шилжүүлсэн байна.

3.5.5 Бусад эргэлтийн хөрөнгө

Бусад эргэлтийн хөрөнгө дансанд өөрчлөлт ороогүй байна.

3.5.6 Үндсэн хөрөнгө

Үндсэн хөрөнгийн дансны эцсийн үлдэгдэл цэвэр дүнгээр 1,230.2 сая төгрөг болж, өмнөх оноос 6,353.8 сая төгрөгөөр буурсан байна.

Хүснэгт 5. Үндсэн хөрөнгийн үлдэгдэл

Үзүүлэлт	/сая төгрөгөөр/		
	Эхний үлдэгдэл	Эцсийн үлдэгдэл	Өсөлт (+), Бууралт (-)
Биет хөрөнгө	7,479.90	1,223.30	(6,256.60)
Барилга, байгууламж, орон сууц	6,602.30	854.70	(5,747.60)
Авто-тээврийн хэрэгсэл	72.90	27.90	(45.00)
Машин тоног төхөөрөмж(компьютер)	336.50	150.20	(186.30)
Тавилга, аж ахуйн эд хогшил	181.40	24.10	(157.30)
Зам, гүүрийн байгууламж	128.10	104.90	(23.20)
Бусад үндсэн хөрөнгө	81.10	61.10	(20.00)
Дуусаагүй барилга, байгууламж	77.60	0.40	(77.20)
Ном			-
Биет бус хөрөнгө	104.12	6.90	(97.22)
Программ хангамж	0.02		(0.02)
Бусад биет бус хөрөнгө	104.10	6.90	(97.20)
Дүн	7,584.02	1,230.20	(6,353.82)

Эх сурвалж: Алтай сумын ТТЗ-ийн тайлан

Тайлант онд төсвийн хөрөнгөөр 19.2 сая төгрөгийн үндсэн хөрөнгийг худалдан авч, 138.4 сая төгрөгийн хөрөнгийг үнэгүй хүлээн авч, 7,160.7 сая төгрөгийн хөрөнгийг бүтцийн өөрчлөлтөөр шилжүүлж данснаас хасжээ. Үндсэн хөрөнгөнд 141.4 сая төгрөгийн элэгдэл байгуулсан байна.

3.5.7 Өр төлбөр

Нийт өр төлбөрийн дансны эцсийн үлдэгдэл 8.7 сая төгрөг болж, өмнөх оноос 31.4 сая төгрөгөөр буурсан байна.

Алтай сумын Төсвийн төвлөрүүлэн захирагчийн 2022 оны санхүүгийн нэгтгэсэн тайлан, төсвийн гүйцэтгэлд хийсэн санхүүгийн тайлангийн аудит

Хүснэгт 6. Нийт өр төлбөрийн үлдэгдэл

Үзүүлэлт	/ сая төгрөгөөр/		
	Эхний үлдэгдэл	Эцсийн үлдэгдэл	Өсөлт (+), Бууралт (-)
Ажилчидтай холбогдсон өглөг	17.10	2.80	(14.30)
Байгууллагад төлөх өглөг	16.40	5.90	(10.50)
Бараа үйлчилгээний бусад өглөг	6.60		(6.60)
Дүн	40.10	8.70	(31.40)

Эх сурвалж: Алтай сумын ТТЗ-ийн тайлан

Тайлант онд 387.7 сая төгрөгийн өглөг нэмэгдэж 419.0 сая төгрөгийн өглөг барагдаж, оны эцэст Орон нутгийн хөгжлийн сангийн 4.9 сая төгрөгийн, Эргэлтийн эмийн сангийн 1.0 сая төгрөгийн, Засаг даргын тамгын газрын 2.8 сая төгрөгийн, нийт 8.7 сая төгрөгийн өглөгтэй гарсан байна.

3.5.10 Засгийн газрын хувь оролцоо

Засгийн газрын хувь оролцоо дансны эцсийн үлдэгдэл 9,791.0 сая төгрөг болж, өмнөх оноос 9,016.0 сая төгрөгөөр буурсан байна.

Хүснэгт 7. Засгийн газрын хувь оролцоо

Үзүүлэлт	/ сая төгрөгөөр/		
	Эхний үлдэгдэл	Эцсийн үлдэгдэл	Өсөлт (+), Бууралт (-)
Засгийн газрын оруулсан капитал /Засгийн газрын сан/ орон нутгийн сан	1,903.00	452.60	(1,450.40)
Өмч /төрийн/	1,903.00	452.60	(1,450.40)
Эздийн өмчийн бусад хэсэг /ТӨҮГ/			-
Хуримтлагдсан үр дүн	2,639.00	887.30	(1,751.70)
Өмнөх үеийн үр дүн	2,556.50	7,569.00	5,012.50
Тайлант үеийн үр дүн	82.50	(6,681.70)	(6,764.20)
Хөрөнгийн дахин үнэлгээний зөрүү	3,757.70	243.80	(3,513.90)
Дүн	8,299.70	1,583.70	(6,716.00)

Эх сурвалж: Алтай сумын ТТЗ-ийн тайлан

Тайлант онд -6,681.7 сая төгрөгийн үр дүнтэй ажилласан, боловсрол, эрүүл мэндийн салбарын байгууллагуудын бүтцийн өөрчлөлттэй холбоотой Засгийн газрын хувь оролцоо данс, хөрөнгийн дахин үнэлгээний нөөц дансанд бууруулах, өмнөх үеийн үр дүн дансанд нэмэгдүүлэх нягтлан бодох бүртгэлийн бодлогын өөрчлөлт бичилт хийгдсэнтэй холбоотой Засгийн газрын хувь оролцоо данс 6,681.7 сая төгрөгөөр буурсан байна

3.5 Төсвийн төлөвлөлт, гүйцэтгэл, нэмэлт төсөв

Төсвийн тухай хуулийн 6 дугаар зүйлийн 6.1-д заасны дагуу төсвийг төлөвлөх, хэрэгжүүлэх, тайлагнахад эрх бүхий байгууллага, төсвийн захирагч нь тус хуулийн 5 дугаар зүйлийн 5.1-д заасан төсвийн зарчмыг мөрдлөг болгож, хэрэгжүүлэх үүрэгтэй.

3.5.1 Төсвийн төлөвлөлт

Тайлант онд Алтай сумын төсвийн төвлөрүүлэн захирагчийн хэрэгжүүлэх 8 хөтөлбөрт зориулан 1,419.8 сая төгрөгийн төсөв батлагдсанаас 1,266.4 сая төгрөгийг урсгал зардалд, 153.5 сая төгрөгийг хөрөнгийн зардалд зарцуулахаар батлагджээ.

Нийт зардлын 964.2 сая төгрөгийг орон нутгийн төсвөөс, 237.6 сая төгрөгийг Орон нутгийн хөгжлийн сангаас, 115.0 сая төгрөгийг үндсэн үйл ажиллагааны орлогоос, 103.0 сая төгрөгийг урьд оны үлдэгдлээс санхүүжүүлэхээр төлөвлөжээ.

Алтай сумын Төсвийн төвлөрүүлэн захирагчийн 2022 оны санхүүгийн нэгтгэсэн тайлан, төсвийн гүйцэтгэлд хийсэн санхүүгийн тайлангийн аудит

3.5.2 Төсвийн гүйцэтгэл

Алтай сум нь 2022 онд гүйцэтгэлээр нийтдээ 1,313.9 сая төгрөгийн санхүүжилтийн орлого бүрдүүлснээс орон нутгийн төсвөөс 1,048.8 сая төгрөгийн, Орон нутгийн хөгжлийн сангаас 237.6 сая төгрөгийн санхүүжилт хүлээн авч, үндсэн үйл ажиллагааны орлогоос 27.5 сая төгрөгийн орлого бүрдүүлжээ.

Орон нутгийн төсвөөс 18.4 сая төгрөгийн төвлөрүүлж, орон нутгийн төсвөөс 66.2 сая төгрөгийн санхүүжилтийг дутуу авч, үндсэн үйл ажиллагааны орлого /хоршоо хөгжүүлэх сан/ 87.5 сая төгрөгөөр тасарсан үзүүлэлттэй байна.

Төсвийн нийт зардлын гүйцэтгэл 105.9 сая төгрөг буюу 92.5 хувьтай байгаа нь төвлөрүүлсэн болон дутуу авсан санхүүжилт, тасарсан орлого, эхний үлдэгдлээс зарцуулсантай холбоотой байна.

Сумын орон нутгийн төсвийн орлогын талаар:

Үндсэн үйл ажиллагааны орлогоос 27.5 сая төгрөгийн орлого бүрдүүлсэн байна. Үүний 27.5 сая төгрөг нь хоршоо хөгжүүлэх сангийн зээлийн эргэн төлөлтөөс орсон орлого байна.

Аймгийн ИТХ-ын 2021 оны “Орон нутгийн төсөв батлах тухай” 51 дугаар тогтоолоор Алтай сумын 2022 оны орон нутгийн төсвийн орлогын төлөвлөгөөг 436.0 сая төгрөгөөр баталж, Аймгийн ИТХ-ын хуралдааны “2022 оны төсөвт тодотгол хийх тухай” 2022 оны 95 дугаар тодотголоор 480.1 сая төгрөгөөр буюу 44.1 сая төгрөгөөр нэмэгдүүлж баталсан байна.

Сумын ИТХ-ын 2023 оны 46 дүгээр хуралдааны тогтоолоор 2022 орлогын төлөвлөгөөг 480.1 сая төгрөгөөр хэвээр нь баталжээ.

Гүйцэтгэлээр орон нутгийн төсвийн орлогод 519.9 сая төгрөгийн орлого оруулж, төлөвлөгөөг 39.7 сая төгрөгөөр буюу 8.3 хувиар давуулан биелүүлсэн байна.

Хүснэгт №2 Орон нутгийн орлогын төлөвлөгөө, гүйцэтгэл

Үзүүлэлт	Төлөвлөгөө	Гүйцэтгэл	/мянган төгрөг/	
			Өсөлт/+/ бүүралт /-/	Дүнд эзлэх хувь
I.Татварын орлого	475,005.1	510,383.3	35,378.2	98.2
II.Татварын бус орлого	5,150.0	9,524.5	4,374.5	1.8
Нийт дүн	480,155.1	519,907.8	39,752.7	100

Орлогын нэр төрлөөр авч үзэхэд татварын орлогоос үйл ажиллагааны орлогын албан татвар 65.5 сая, хөрөнгийн орлогын албан татвар 17.6 сая, бууны албан татвар 0.7 сая төгрөгөөр, газрын төлбөр 11.8 сая, хог хаягдлын хураамж 7.4 сая төгрөгөөр тус тус тасарсан байна.

Орон нутгийн орлого төлөвлөгөөний давж биелэгдэхэд цалин хөлсний орлогоос 191.1 сая, хөрөнгө борлуулсны орлогоос 5.3 сая, улсын тэмдэгтийн хураамж 49.8 сая, түгээмэл тархацтай ашигт малтмалын нөөц ашигласны төлбөр хураамжаас 7.3 сая, малын татвараас 9.5 сая, ойгоос мод, түлээ бэлтгэж ашигласны төлбөрөөс 1.6 сая, агнуурын нөөцийн төлбөрөөс 222.9 сая, хүү торгуулийн орлого 9.4 сая төгрөг орсон нь орлого давж биелэгдэхэд голлон нөлөөлсөн байна.

Орон нутгийн ерөнхий орлогын 910 тоот дансанд оны эхэнд 103.9 сая төгрөгийн үлдэгдэлтэй ба Орон нутгийн орлогын 995 тоот дансаар 510.4 сая төгрөгийн татварын орлого оруулж, орон нутгийн төсвийн төвлөрүүлэлтийн орлогоос 18.4 сая төгрөгийн санхүүжилтийн төвлөрч, оны эцэст орон нутгийн төсвийн ерөнхий орлогын 910 тоот дансанд 59.1 сая төгрөгийн үлдэгдэлтэй гарчээ.

Хүснэгт №3 Төсвийн байгууллагуудын төсвийн гүйцэтгэлтийн талаар: /сая төгрөг/

Д/д	Байгууллагын нэр	Батлагдсан төсөв	Гүйцэтгэл	Хэтрэлт, хэмнэлт
1	Сумын ИТХ	76,651.90	72,651.90	4,000.00
2	Сумын ЗДТГ	542,036.50	532,352.90	9,683.60
3	Ерөнхий боловсролын 1-р сургууль	286,548.50	283,715.10	2,833.40
4	Ерөнхий боловсролын 2-р сургууль	28,536.50	27,998.60	537.90
5	Хүүхдийн 1-р цэцэрлэг	87,250.70	86,062.80	1,187.90

Алтай сумын Төсвийн төвлөрүүлэн захирагчийн 2022 оны санхүүгийн нэгтгэсэн тайлан, төсвийн гүйцэтгэлд хийсэн санхүүгийн тайлангийн аудит

8	Соёлын төв	42,023.70	41,892.80	130.90
9	Эрүүл мэндийн төв	32,867.50	32,867.50	0.00
10	ОНХСан	208,948.90	208,948.90	0.00
11	СХС	115,000.00	27,468.90	87,531.10
Нийт дүн		1,419,864.20	1,313,959.40	105,904.80

Батлагдсан төсөв, гүйцэтгэл, түүний хэтрэлт, хэмнэлтийг орлого, зардлын зүйл тус бүрээр энэ тайлангийн 2.5-д харуулав.

3.5.3 Нэмэлт төсөв

Төсвийн тухай хуулийн 47 дугаар зүйлийн 47.2-т нэмэлт төсөв, түүнтэй холбогдсон үйл ажиллагаа нь төсвийн нэгэн адил санхүүгийн болон төсвийн гүйцэтгэлийн тайлангийн бүрэлдэхүүн хэсэг байна гэж заасны дагуу байгууллага нэмэлт санхүүжилтийн тайлан гаргах үүрэгтэй.

ЗГНХ, ЗДНХөрөнгө, түүнтэй адилтгах ангилалдаагүй нөөц хөрөнгөөс тухайн төсвийн захирагчид хуваарилсан хөрөнгөөс 8.0 сая төгрөгийн, дээд шатны төсвийн захирагчаас 14.2 сая төгрөгийн, төсвийн байгууллагын үндсэн үйл ажиллагааны хүрээнд бий болсон нэмэлт орлогоор 6.9 сая төгрөгийн нийт 29.1 сая нэмэлт санхүүжилт хүлээн авсан байна.

Үүнээс тээвэр шатахууны зардалд 11.6 сая, томилолтын зардалд 0.5 сая, бараа үйлчилгээний бусад зардалд 17.1 сая төгрөгийн нийтдээ 29.1 сая төгрөгийг зарцуулсан байна.

Нэмэлт төсвийн гүйцэтгэл, орлого, зардлын зүйл тус бүрээр энэ тайлангийн 2.6-д харуулав.

3.5.4 Төсөл хөтөлбөрийн үе шат, хүрэх үр дүн

Алтай сумын Төсвийн төвлөрүүлэн захирагч нь 2022 онд төсөл хөтөлбөр хэрэгжүүлээгүй байна.

4. АУДИТЫН ТАЙЛАН

4.1 Ерөнхий зүйл

Төрийн аудитын тухай хуулийн 20 дугаар зүйлийн 20.1-д “Төрийн аудитын байгууллага аудитын дүнд үндэслэн дүгнэлт, зөвлөмж бүхий аудитын тайлан гаргана” гэж заасны дагуу Алтай сумын Төсвийн төвлөрүүлэн захирагчийн 2022 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрөөрх санхүүгийн нэгтгэсэн тайлан, төсвийн гүйцэтгэлд хийсэн санхүүгийн тайлангийн аудитын тайланг танилцуулж байна.

Аудитын тайланд аудит хийгдэх байгууллага, түүний орчин, аудитад хамааралтай дотоод хяналт, нягтлан бодох бүртгэл, санхүүгийн тайлагналын үзэл баримтлал, аудитаар илрүүлсэн буруу илэрхийлэл, түүнийг шийдвэрлэсэн байдал, дараагийн аудитаар анхаарах асуудал болон аудиторын дүгнэлт, дүгнэлтийн үндэслэлийг хураангуйлан толилуулав.

Аудитыг Баян-Өлгий аймаг дахь Төрийн аудитын газрын аудитор Ж.Назгүл гүйцэтгэж, хяналтыг аудитын менежер Х.Женисбек, дарга, тэргүүлэх аудитор М.Хуанган нар тус тус хэрэгжүүлсэн.

Алтай сумын Төсвийн төвлөрүүлэн захирагчийн 2022 оны санхүүгийн тайланг 2023 оны 3 дүгээр сарын 02-ны өдрийн 46 дугаартай албан бичгээр ирүүлсэн байна.

4.2 Материаллаг байдал

Төлөвлөлтийн болон гүйцэтгэлийн материаллаг байдлыг АДБОУС 2320 дагуу тодорхойлсон бөгөөд материаллаг байдлын суурь үзүүлэлтээр нийт зардлыг сонгож, материаллаг буруу илэрхийллийн эрсдэлийг дунд гэж үнэллээ.

Төлөвлөлтийн материаллаг байдлыг Алтай сумын Төсвийн төвлөрүүлэн захирагчийн 2021 оны санхүүгийн үр дүнгийн тайлангийн нийт зардал 4,207.5 сая төгрөгөөс 1.5 хувиар буюу 61.7 сая төгрөгөөр тогтоосныг аудитын явцад дахин хянаж шинэчлэн тогтоох шаардлагагүй гэж үзсэн.

Алтай сумын Төсвийн төвлөрүүлэн захирагчийн 2022 оны санхүүгийн нэгтгэсэн тайлан, төсвийн гүйцэтгэлд хийсэн санхүүгийн тайлангийн аудит

4.3 Төрийн хэмнэлтийн тухай хуулийн хэрэгжилт

Төрийн хэмнэлтийн тухай хууль хэрэгжиж эхэлсэнтэй холбоотойгоор сумын төсөв байгууллагууд дараах зардлуудыг хэмнэлттэй зарцуулсан байна. Тухайлбал: цалин хөлсний зардлыг 4.7 сая, бараа үйлчилгээний бусад зардлыг 127.8 сая, урсгал шилжүүлгийн зардлыг 10.0 сая төгрөгөөр, зарим төрлийн зардлыг 6.7 сая, нийт 149.2 сая төгрөгөөр хэмнэж зарцуулсан байна.

Төрийн хэмнэлтийн тухай хуулийн хэрэгжилтийг шалгахад алдаа зөрчил гараагүй байна.

4.4 Санхүүгийн тайлангийн аудитаар шалгасан нийцлийн аудитын асуудал

АДБОУС 4000.16-д нийцлийн аудитыг санхүүгийн тайлангийн аудиттай хослуулан хийх тохиолдолд аудитор аль стандартыг дагаж мөрдөхийг үнэлэх, нийцлийн асуудлын талаарх дүгнэлтийг санхүүгийн тайланд өгөх аудиторын дүгнэлтээс тусад нь салгах хэрэгтэй гэж заасан байна.

4.4.1 Шилэн дансны тухай хуулийн хэрэгжилт

Шилэн дансны тухай хуулийн 6 дугаар зүйл, Засгийн газрын 2016 оны 29 дүгээр тогтоолоор баталсан “Шилэн дансны цахим хуудсанд тавих мэдээллийн агуулга, нийтлэг стандартыг тогтоох журам”-ын заалтыг хэрэгжүүлэх зорилгоор www.shilendans.gov.mn цахим хуудсанд холбогдох мэдээллийг оруулсан байх үүрэгтэй.

Алтай сумын Төсвийн төвлөрүүлэн захирагчийн Шилэн дансны мэдээллээс программд орсон мэдээллүүдийн хэрэгжилтийг шалгахад алдаа, зөрчил илрээгүй. Шилэн дансанд мэдээлсэн байдлын хэрэгжилтийн хувь 100% байна.

Тайлант онд шилэн дансны хэрэгжилтийг тус аудитын газраас 2022 оны 1-9 сарын хэрэгжилтийг шалгасан байна.

Нийцсэн бөгөөд зохистой байх батламж мэдэгдлийн түвшинд хэрэгжүүлсэн горим сорилд үндэслэн шилэн дансанд байршуулсан мэдээлэл нь шилэн дансны тухай хууль тогтоомжийн холбогдох заалттай нийцсэн байна гэж дүгнэлээ.

4.5 Завсрын аудитын үр дүн, өмнөх зөвлөмжийн хэрэгжилт

4.5.1 Завсрын аудитын талаар

Завсрын аудит хийгдээгүй.

4.5.2 Өмнөх аудитын мөрөөр авч хэрэгжүүлсэн арга хэмжээний үр дүн

Өмнөх оны санхүүгийн тайлангийн аудитаар Төрийн албаны зөвлөлийн 2019.07.16-ны өдрийн 42 дугаар тогтоолын 2-р хавсралтаар баталсан сумын Санхүүгийн албаны ажлын байрны тодорхойлолтод заасны дагуу Орон нутгийн хөгжлийн сан, Сум хөгжүүлэх сангийн 2 дугаар гарын үсгийг санхүүгийн албаны даргаар зуруулж, тайлан, баланс гаргуулах, зөрчлийг арилгах талаар өгсөн зөвлөмжийг хэрэгжүүлсэн байна.

Хүснэгт №4 Төлбөрийн акт, албан шаардлага, зөвлөмжийн хэрэгжилт

/мянган төгрөгөөр/

Үзүүлэлт	Өмнөх аудитын үзүүлэлт		Биелэлт		
	Тоо	Дүн	Тоо	Дүн	Хувь
Акт					-
Албан шаардлага					
Зөвлөмж	1	0	1	0	100.00
Нийт дүн	1	0	1	0	100.00

4.6 Дараагийн аудитаар анхаарах асуудал

Алтай сумын Төсвийн төвлөрүүлэн захирагчийн 2022 оны санхүүгийн нэгтгэсэн тайлан, төсвийн гүйцэтгэлд хийсэн санхүүгийн тайлангийн аудит

Дараагийн аудитаар анхаарах асуудал гараагүй байна.

5. АУДИТЫН ИЛРҮҮЛЭЛТ

Төсвийн төвлөрүүлэн захирагчийн 2022 оны санхүүгийн нэгтгэсэн тайланд харьяа 2 төсвийн байгууллага, 4 тусгай сангийн нийт 6 санхүүгийн тайлан нэгтгэгдсэнээс 1 байгууллагад дүгнэлт гаргаж, 2 сангийн санхүүгийн тайланг түүвэрт хамруулсан.

Аудитад хамрагдсан харьяа байгууллагуудаас Засаг даргын тамгын газарт “Өөрчлөлтгүй” дүгнэлт өгч Сумын ИТХ, Орон нутгийн хөгжлийн сан, Сум хөгжүүлэх сан, Эргэлтийн эмийн сангийн санхүүгийн тайланг түүвэрт хамруулж үзсэн.

Ерөнхий боловсролын сургууль, Хүүхдийн цэцэрлэг, Соёлын төв, Эрүүл мэндийн төвд орон нутгийн төсвөөс олгосон тогтмол зардлын санхүүжилтийг нэгтгэлд хамруулсан байна.

Харьяа байгууллагуудын санхүүгийн тайланд хийсэн аудитаар нийт 338.1 сая төгрөгийн алдаа, зөрчил илэрснээс 86.7 сая төгрөгийн залруулга хийгдэж, 1.1 сая төгрөгийн акт тогтоож, 68.2 сая төгрөгийн албан шаардлага, 182.1 сая төгрөгийн зөвлөмж өгөгдсөн байна.

Хүснэгт №5: Төсөвт байгууллагуудын алдаа зөрчлийн нэгтгэл

/мянган төгрөгөөр/

Д/д	Аудитад хамрагдсан байгууллагын нэр	Нийт алдаа зөрчлийн		Үүнээс							
				Залруулга		Төлбөрийн акт		Албан шаардлага		Зөвлөмж	
		Тоо	Дүн	Тоо	Дүн	Тоо	Дүн	Тоо	Дүн	Тоо	Дүн
1	Сумын ИТХ	4	23,229.40	2	15,839.40	1	260.00	1	7,130.00		
2	Сумын ЗДТГ	5	314,918.80	2	70,893.00	1	850.00	1	61,095.20	1	182,080.60
8	ОНХСан	-	-								
9	СХС	-	-								
	Нийт дүн	9	338,148.20	4	86,732.40	2	1,110.00	2	68,225.20	1	182,080.60

Эх сурвалж: Аудитын зөрчлийн мэдээ

Аудитаар Төсвийн төвлөрүүлэн захирагчийн санхүүгийн нэгтгэсэн тайлангийн аудитаар алдаа зөрчил гараагүй байна.

1. Төлбөрийн акт

Акт тогтоогдоогүй.

5.2 Албан шаардлага

Албан шаардлага өгөгдөөгүй.

5.3 Зөвлөмж

Зөвлөмж өгөгдөөгүй.

Аудитын явцад бидэнтэй хамтран ажилласан холбогдох ажилтнуудад талархал илэрхийлье.

6. АУДИТААР ИЛЭРСЭН БУРУУ ИЛЭРХИЙЛЛИЙН НЭГТГЭЛ

Санхүүгийн тайлангийн аудитын алдааны нэгтгэл

/мянган төгрөгөөр/

Алдааны товч утга	Нийт алдаа		Мэдээллийг тусгахгүй орхигдуулсан		Буруу тусган илэрхийлсэн		Үүнээс				Зөвлөмж	
							Залруулсан		Залруулаагүй			
	Тоо	Дүн	Тоо	Дүн	Тоо	Дүн	Тоо	Дүн	Тоо	Дүн	Тоо	Дүн
Дүн												

Алтай сумын Төсвийн төвлөрүүлэн захирагчийн 2022 оны санхүүгийн нэгтгэсэн тайлан, төсвийн гүйцэтгэлд хийсэн санхүүгийн тайлангийн аудит

Санхүүгийн тайлангийн аудитын зөрчлийн нэгтгэл

/мянган төгрөгөөр/

Зөрчлийн товч утга	Нийт зөрчил		Үүнээс									
			Төлбөрийн акт		Албан шаардлага		Зөвлөмж		Хариуцлага тооцуулах албан шаардлага		Хууль, хяналтын байгууллагад шилжүүлсэн асуудал	
	Тоо	Дүн	Тоо	Дүн	Тоо	Дүн	Тоо	Дүн	Тоо	Албан тушаалтны тоо	Тоо	Дүн
Дүн												

Санхүүгийн тайлангийн аудитаар шалгасан нийцлийн аудитын асуудал

/мянган төгрөгөөр/

Зөрчлийн товч утга	Нийт зөрчил		Үүнээс					
			Төлбөрийн акт		Албан шаардлага		Зөвлөмж	
	Тоо	Дүн	Тоо	Дүн	Тоо	Дүн	Тоо	Дүн
Шилэн дансны тухай хуулийн хэрэгжилттэй холбоотой зөрчил								
Дүн								
Төрийн хэмнэлтийн тухай хууль тогтоомжтой холбоотой зөрчил								
Дүн								
Нийт дүн								